

Адміністративне право і процес

УДК 351.85:340.01

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17197093>

**Інформаційні системи для управління цифровою спадщиною та їхня
інтеграція у правові процеси**

Люшенко Дмитро Ігорович,

директор, NOTA LLC, 5307 Marconi Ave, Apt 22, Carmichael, CA
95608, США, <https://orcid.org/0009-0003-9180-0934>

Шарафан Родіон Володимирович,

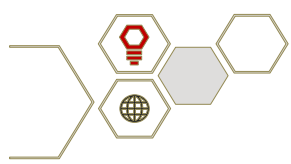
засновник і генеральний директор, NOTA Digital Currencies Research
Center Inc., R. Dr. José da Cunha 28 4a, 2780-187 Oeiras, Португалія,
<https://orcid.org/0009-0004-7209-7232>

Туголуков Олександр Євгенович,

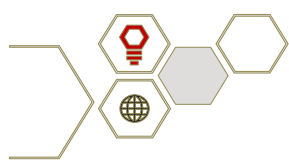
головний комерційний директор, NOTA Digital Currencies Research
Center Inc., 5307 Marconi Ave, Apt 22, Carmichael, CA 95608, США,
<https://orcid.org/0009-0008-3661-764X>

Прийнято: 12.09.2025 | Опубліковано: 25.09.2025

Анотація. Для забезпечення охорони та збереження цифрової спадщини важливим є правове регулювання використання інформаційних систем для її управління. Метою наукового дослідження є аналіз практики застосування інформаційних систем для управління цифровою спадщиною, визначення нормативно-правового регулювання їхньої діяльності та розроблення пропозицій щодо інтеграції інформаційних систем управління цифровою спадщиною у правові процеси. Для досягнення цієї мети

використано такі методи наукового дослідження: емпіричний метод сприяв отриманню необхідних даних для вивчення сутності та змісту поняття цифрової спадщини та її управління; метод спостереження забезпечив опрацювання показників для визначення інформаційних систем, що застосовуються для управління цифровою спадщиною; для застосування власної правової позиції щодо інтеграції інформаційних систем управління цифровою спадщиною у правових процесах використано спеціально-юридичних метод. Виявлено три практики визначення поняття «цифрова спадщина» та «цифрова культурна спадщина», зокрема акцентовано на подвійному розумінні поняття «управління цифровою спадщиною». Показано, що наявні в Україні інформаційно-телекомунікаційні системи щодо управління цифровою спадщиною впроваджуються передусім в контексті збереження усіх її видів. Правовою підставою для використання інформаційних систем з управління цифровою спадщиною є як положення національного законодавства, що визначає напрями створення, охорони та збереження цифрових ресурсів, що є змістом цифрової спадщини, положення актів міжнародного права, визнаних Україною як обов'язкові, так і рішення суб'єктів про оптимізацію процесів управління цифровою спадщиною, що знаходиться в їхньому управлінні. Зазначено, що поняття «цифрова спадщина», «управління цифровою спадщиною», «цифрова культурна спадщина» потребують нормативного врегулювання, зокрема наголошено на важливості визначення у законодавстві переліку об'єктів цифрової спадщини, що підлягають охороні з боку держави, територіальних громад, фізичних та юридичних осіб. З метою удосконалення законодавства у сфері управління цифровою спадщиною пропонується: розробити єдині вимоги до програмно-технічних комплексів та інформаційно-телекомунікаційних систем для оцифрування культурної спадщини, оскільки наразі у кожній зі сфер застосовуються власні програмні рішення; законодавчо врегулювати коло користувачів інформаційних систем для управління цифровою спадщиною,

їхні повноваження щодо управління нею під час оцифрування; законодавчо врегулювати питання відкритого доступу до цифрової спадщини, що міститься в електронних системах України та ЄС з обмеженням такого доступу для суб'єктів держави-агресора; урегулювати питання майнових прав на цифрову спадщину та інформаційно-телекомунікаційні системи з управління цифровою спадщиною, що створені фізичними, юридичними особами, державою чи територіальними громадами.

Ключові слова: цифрові ресурси, цифрові активи, оцифрування, цифрова культурна спадщина, інформаційно-телекомунікаційні системи, програмно-технічні комплекси, об'єкти цифрової спадщини.

Information systems for digital heritage management and their integration into legal processes

Dmytro Lyushenko,

CEO, NOTA LLC, 5307 Marconi Ave, Apt 22, Carmichael, CA 95608, USA,

<https://orcid.org/0009-0003-9180-0934>

Rodion Sharafan,

Founder & CEO, NOTA Digital Currencies Research Center Inc.,

R. Dr. José da Cunha 28 4a, 2780-187 Oeiras, Portugal,

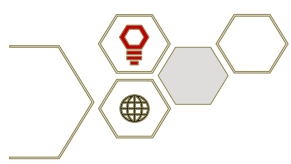
<https://orcid.org/0009-0004-7209-7232>

Oleksandr Tuholukov,

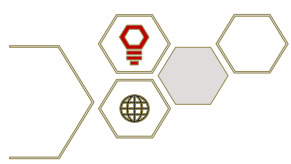
Chief Business Officer, NOTA Digital Currencies Research Center Inc.,

5307 Marconi Ave, Apt 22, Carmichael, CA 95608, USA,

<https://orcid.org/0009-0008-3661-764X>

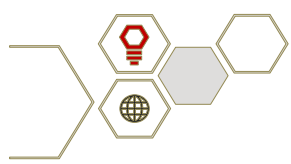
Abstract. Important and relevant for ensuring the protection and preservation of digital heritage is the legal support for the use of information systems for digital heritage management. The purpose of the scientific research is to reveal the practice of using information systems for digital heritage management, determine the regulatory and legal regulation of their activities and highlight proposals for the integration of digital heritage management information systems into legal processes. To achieve the set goal, the following scientific research methods were used: the empirical method provided an opportunity to collect the necessary data to study the essence and content of the concept of digital heritage and its management, the observation method provided an opportunity to process the necessary data to determine the information systems used for digital heritage management, to derive one's own legal position on the integration of digital heritage management information systems into legal processes, a special legal method was applied. Three approaches to defining the concepts of «digital heritage» and «digital cultural heritage» were identified, with an emphasis on the dual understanding of the concept of «digital heritage management». It is demonstrated that the information and telecommunication systems for digital heritage management available in Ukraine are primarily utilized in the context of preserving digital cultural heritage, as well as other types of digital heritage, such as scientific and technical. The legal basis for the use of information systems for digital heritage management is both the provisions of national legislation, which determine the directions of creation, protection and preservation of digital resources that constitute the content of digital heritage, the provisions of international law recognized by Ukraine as mandatory, and the decisions of entities on optimizing the processes of managing digital heritage under their management. It is noted that the concepts of «digital heritage», «digital heritage management», «digital cultural heritage» require regulatory regulation, and the importance of defining in the legislation a list of digital heritage objects subject to protection by the state, territorial communities, individuals and legal entities is also indicated. To improve legislation in the field of digital heritage management, it

is proposed to: establish uniform requirements for software and technical complexes and information and telecommunications systems used for the digitization of cultural heritage, since currently each of the areas uses its own software solutions; to legislatively regulate the range of users of information systems used for digital heritage management, their powers regarding the management of digital heritage created as a result of digitization; to legislatively regulate the issue of open access to digital heritage contained in the electronic systems of Ukraine and the EU with the restriction of such access for entities originating from the aggressor state; to regulate the issue of property rights to digital heritage and information and telecommunications systems for digital heritage management created by individuals, legal entities, the state or territorial communities.

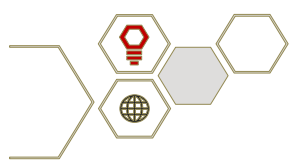
Keywords: digital resources, digital assets, digitization, digital cultural heritage, information and telecommunication systems, software and hardware complexes, digital heritage objects.

Постановка проблеми. Цифрова трансформація як напрям розвитку сучасного суспільства, держави, бізнесу зумовлює все більше проникнення інформаційно-комунікаційних технологій у життя людини, публічне управління, надання адміністративних послуг та підприємницьку діяльність. У цьому контексті актуальним є впровадження нових інформаційних технологій, що дає змогу як оптимізувати окремі процеси у публічному управлінні, наданні адміністративних послуг та підприємницькій діяльності, так і оцифрувати їхні результати. Важливою сферою діяльності держави та бізнесу є управління цифровою спадщиною, тобто здійснення заходів із забезпечення її доступності, охорони та збереження. Водночас цифрова спадщина охоплює, з одного боку, різноманітні цифрові ресурси, що існували первинно в електронному вигляді, з іншого – оцифровані культурні цінності, що є як культурними цінностями, так і цифровими ресурсами. Отже,

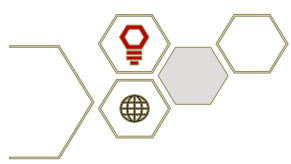
актуальним для забезпечення охорони та збереження цифрової спадщини є правовий супровід використання інформаційних систем для управління нею.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику цифрової спадщини, управління нею та використання окремих інформаційно-телекомунікаційних технологій розглянуто у численних наукових працях українських та закордонних вчених. Дослідник Т. О. Горбул [1] обґрунтував співвідношення понять «сучасні технології» і «культурна спадщина», джерела та ознаки процесу диджиталізації у сфері культури; крім того, він проаналізував практику застосування окремих інформаційних систем управління цифровою культурною спадщиною. Питання нормативно-правового регулювання процесу оцифрування фондів закладів культури розглядає автор Ю. С. Ковтанюк [2], який досліджує практику електронних інформаційних ресурсів (Державний реєстр книжкових пам'яток України, Електронна бібліотека «Україніка», Міжархівний пошуковий портал, Національна електронна бібліотека України, програмно-технічний комплекс «Електронні архівні системи» (ЕЛАРСИС)). У монографії за редакцією вчених С. В. Глібка та А. В. Стріжкової [3] досліджено особливості цифровізації культурних цінностей у сфері музейної справи в контексті забезпечення прав інтелектуальної власності на цифрові твори. Нормативно-правове регулювання процесів оцифрування документальної спадщини в Україні, в тому числі в частині гарантування права людини на вільний доступ до електронних ресурсів розглядають дослідниці Н. О. Сенченко та О. О. Сенченко [4]. Проблематику впровадження та використання цифрових технологій з метою збереження та популяризації культурної спадщини, закордонний та український досвід вивчення, збереження та поширення культурної спадщини за допомогою цифрових технологій проаналізував вчений М. А. Кулиняк [5]. Світовий досвід цифровізації культурної спадщини досліджує автор В. М. Надрага [6]. Правове регулювання охорони та цифровізації культурної спадщини Республіки Болгарії, напрями

удосконалення законодавства у цій сфері вивчає дослідниця М. Нейкова (M. Neikova) [7]. Науковець В. Орищук [8] наголошує на ролі державної політики в забезпеченні доступу до культурної спадщини в епоху цифрової трансформації в різних країнах світу та визначає ефективні методи та інструменти, що використовуються державами для забезпечення доступу до культурної спадщини в епоху цифрової трансформації. Об'єкти цифрової культури, поняття «культурна спадщина» та «цифрова спадщини» досліджує вчена В. В. Добровольська [9].

У цивільно-правовому розумінні (як спадщина, до змісту якої входять цифрові ресурси) вітчизняними авторами досліджувалися поняття «цифрова спадщина» низка [10-15]. П. А. Дворнікова та Т. І. Бровченко [10] досліджують закордонний досвід правового регулювання спадкування цифрових активів, зокрема акаунтів у соціальних мережах, судову практику США та Німеччини у відповідній сфері. Дослідниця С. В. Ясечко [15] аналізує відповідну судову практику, а її колега М. З. Вовк [11] акцентує на особливостях правового регулювання спадкування цифрових активів та інтелектуальної власності в умовах розвитку блокчейн-технологій, визначає поняття «цифрова річ» як частини цифрової спадщини. Дослідники Л. М. Загоруй та І. С. Загоруй [12] розглядають співвідношення понять «спадщина», «цифрова спадщина» та «цифровий спадок, визначається зміст поняття «цифрові активи» та розробляють зміни до цивільного законодавства щодо визначення понять цифрової спадщини та гарантій її реалізації. Поняття цифрових активів, проблематику правового регулювання їхнього спадкування та напрямки її вирішення через внесення змін до цивільного законодавства визначають М. О. Ларченко та О. О. Ткач [13]. Нормативно-правове забезпечення спадкування цифрових активів в Україні; визначення поняття «цифрова спадщина» в цивільно-правовому контексті досліджують Д. О. Наконечна та К. О. Шаповал [14]. Окремі міжнародно-правові аспекти збереження цифрової спадщини розглядають вчені Л. Ф. Приходько [16] та М. І. Сенченко [17].

Аналіз наукових досліджень використано для обґрунтування визначення понять та категорій, аналізу нормативно-правової бази щодо управління цифровою спадщиною.

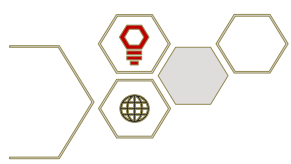
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Узагальнюючи теоретичне обґрунтування, зазначено, що нерозв'язаним залишається питання використання необхідних інформаційних систем для управління цифровою спадщиною, зокрема стан їхнього нормативно-правового забезпечення. Крім того, дискусійними є визначення понять «цифрова спадщина» та «управління цифровою спадщиною», «об'єкти цифрової спадщини». Причиною цього є широкий спектр застосування інформаційних технологій в управлінні цифровою спадщиною, що є непоміченими в законодавстві, та недостатня увага законодавця щодо визначення поняття та об'єктів цифрової спадщини, єдиної практики визначення переліку інформаційних систем для управління цифровою спадщиною.

Формулювання цілей статті (визначення завдання). Метою наукового дослідження є розкриття практики застосування інформаційних систем для управління цифровою спадщиною, визначення нормативно-правового регулювання їхньої діяльності та надання пропозицій щодо інтеграції інформаційних систем управління цифровою спадщиною у правові процеси.

Для реалізації мети дослідження визначено такі завдання:

- дослідити доктринальні практики визначення понять «цифрова спадщина», «управління цифровою спадщиною», «цифрова культурна спадщина»;
- охарактеризувати стан національного та міжнародного правового регулювання використання інформаційних систем в управлінні цифровою спадщиною;

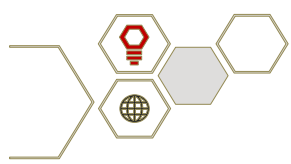
- проаналізувати практику застосування непойменованих в законодавстві інформаційних систем для управління цифровою спадщиною;
- запропонувати напрями нормативно-правового урегулювання використання інформаційних систем в управління цифрової спадщини.

Виконання цих завдань сприятиме формуванню цілісного наукового бачення особливостей застосування інформаційних систем для управління цифровою спадщиною, зокрема забезпечить удосконалення використання інформаційних систем для управління цифровою спадщиною через визначення напрямків їхньої інтеграції у правові процеси.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз стану національного та міжнародного правового регулювання використання інформаційних систем в управлінні цифровою спадщиною, практики їхнього застосування є неможливим без визначення основних понять та категорій, пов'язаних з нею. Зокрема, важливо визначити доктринальні засади визначення понять «цифрова спадщина», «управління цифровою спадщиною», «цифрова культурна спадщина» та авторський метод визначення цих понять.

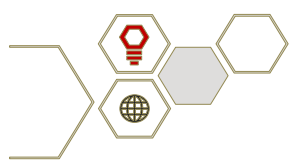
Варто зазначити, що визначення цих понять відсутнє у законодавстві України, але наявне в актах міжнародного права, визнаних Україною, та доктринальних джерелах.

Відповідно до Хартії ЮНЕСКО про збереження цифрової спадщини до цифрової спадщини належать: ресурси у галузі культури, освіти, науки та управління, інформація технічного, правового, медичного та іншого характеру, що створюються в цифровій формі або оцифровуються шляхом перетворення наявних ресурсів на аналогових носіях. Такі цифрові ресурси відповідно до Хартії можуть бути у формі текстових документів, баз даних, нерухомих та рухомих зображень, звукових та графічних матеріалів, програмного забезпечення, вебсторінок тощо [6]. У Хартії акцентовано на важливості збереження цифрових ресурсів, що становлять цифрову спадщину,

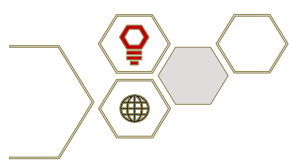
оскільки як правило вони фіксуються на короткий термін і вимагають застосування заходів, спрямованих на їхнє створення, збереження та керування ними [16, с. 74-75; 17, с. 3; 18]. Отже, Хартія ЮНЕСКО визначає цифрову спадщину через категорію цифрових ресурсів, що виникли саме в цифровому форматі (оцифровані аналогові ресурси), зокрема й ті, що становлять культурну спадщину. Хоча Хартія не визначає поняття «цифрова культурна спадщина», однак поняття «цифрова спадщина» охоплює й ресурси у галузі культури (культурну спадщину), тобто до його змісту можна віднести цифрову культурну спадщину. Поняття «управління цифровою спадщиною» у Хартії відсутнє, але у ній зазначаються заходи, направлені на збереження цифрової спадщини, розроблення відповідних стратегій та політики, визначення кола цифрових ресурсів, що підлягають збереженню як цифрова спадщина – охорона та збереження такої спадщини [18]. Такі заходи й становлять зміст поняття «управління цифровою спадщиною».

У доктринальних джерелах є три практики визначення поняття «цифрова спадщина» та «цифрова культурна спадщина». Перша практика щодо розуміння цих понять визначає цифрову культурну спадщину як частину поняття «цифрова спадщина» і містить такі складники: унікальні ресурси людських знань та самовираження (культурні, освітні, наукові та адміністративні цифрові ресурси, наявні аналогові технічні, юридичні, медичні та інші види цифрових аналогових даних)[7], що виходить із визначення цифрової спадщини та цифрової культурної спадщини відповідно до Хартії ЮНЕСКО про збереження цифрової спадщини. Прихильники другої практики ототожнюють цифрову спадщину та цифрову культурну спадщину, визначаючи їх як результат цифровізації у сфері культури [5, с. 219], або як культурну спадщину у цифровій формі [1, с. 214] та як комп'ютерні феномени культури, інформаційні ресурси, що містять електронні копії предметів культурної спадщини [9, с. 83]. Таким чином, відбувається поєднання цих понять, причому часто використовуються й поняття «віртуальна спадщина».

Третя практика розуміння поняття цифрової спадщини передбачає її визначення через цивільно-правовий інститут спадкування, але в цьому випадку – спадкування цифрової власності [10, с. 151], тобто цифрових активів [11] (будь-яких ресурсів в цифровій формі, що можуть бути збережені або передані через електронні засоби [13]), зокрема файлів, медіафайлів, програм, електронних документів, баз даних [12, с. 77], облікових записів в соціальних мережах, хмарних сховищах та електронних поштових сервісах; авторських прав на цифровий контент та інших прав інтелектуальної власності, що зберігаються в цифровій формі [13], інших цифрових активів, крім того, фінансових, пов'язаних з онлайн-банкінгом, віртуальними активами [14, с. 161], криптовалютними активами, цифровими грошима, персональними цифровими архівами [15, с. 220]. Суть поняття «управління цифровою спадщиною» залежить від засад розуміння поняття цифрової спадщини. У випадку, коли цифрова спадщина виводиться через категорії спадкового майна, вона розуміється як особливий вид такого майна, що перебуває у цифровій (віртуальній) формі, управління такою спадщиною є по суті вчинення дій щодо володіння, користування, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для збереження цифрових активів під час здійснення процесу спадкування цифрових активів, зокрема за посередництва спеціалізованих організацій для оформлення цифрової спадщини [10]. Якщо цифрова спадщина розуміється у контексті цифровізації культурної спадщини або ширше – відповідно до розуміння, викладеного у Хартії ЮНЕСКО про збереження цифрової спадщини – управління такою спадщиною означає вчинення заходів, направлених на охорону та збереження цифрової спадщини.

Наголошуючи на інформаційних технологіях, що застосовуються в управління цифровою спадщиною, визначено широкий спектр інформаційно-телекомунікаційних систем, що застосовуються передусім у контексті збереження цифрової культурної спадщини, та інших видів цифрової спадщини – наукової, технічної тощо (табл. 1). Зазначено, що правовою

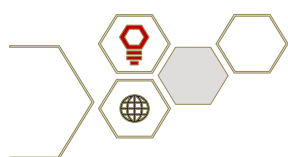

підставою для застосування вказаних нижче інформаційно-телекомунікаційних систем є як положення національного законодавства, що визначає напрями створення, охорони та збереження цифрових ресурсів, що становлять зміст цифрової спадщини, так і положення актів міжнародного права, визнаних Україною як обов'язкові.

Таблиця 1

Окремі інформаційно-телекомунікаційні системи, що застосовуються для управління цифровою спадщиною

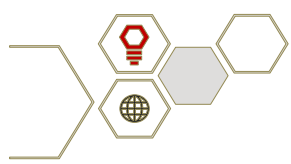
Інформаційно-телекомунікаційна система	Нормативно-правова основа	Суб'єкт управління цифровою спадщиною	Об'єкти цифрової спадщини, управління якою здійснюється за допомогою ІТС
Державний реєстр нерухомих пам'яток України	Ст. 13 Закону України «Про охорону культурної спадщини», п. 1456 «Плану заходів з реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106 («Створення електронного інформаційного ресурсу культурної спадщини та культурних цінностей»)	Міністерство культури та стратегічних комунікацій України; Український центр культурних досліджень; Міністерство культури та стратегічних комунікацій України	Окремі об'єкти нерухомого майна до об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, пам'яток національного та місцевого значення, щойно виявлених об'єктів культурної спадщини та історико-культурних територій
Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України	ст. 12 Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини	Міністерство культури та стратегічних комунікацій України; Український центр культурних досліджень	Окремі об'єкти нематеріальної культурної спадщини
Реєстр Музейного фонду України	ст. 15 Закону України «Про музеї та музейну справу»	Міністерство культури та стратегічних комунікацій України	Музейні предмети, музейні колекції, що є державною власністю та належать до державної частини

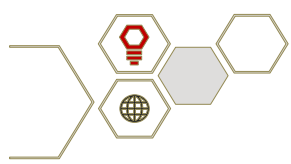
Інформаційно-телекомунікаційна система	Нормативно-правова основа	Суб'єкт управління цифровою спадщиною	Об'єкти цифрової спадщини, управління якою здійснюється за допомогою ІТС
			Музейного фонду України
Програмно-технічний комплекс «Електронні архівні системи» (ЕЛАРСИС)	п. 41 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р	Міністерство юстиції України; Державна архівна служба України	Електронні документи Національного архівного фонду
Державний реєстр національного культурного надбання	ч. 3 ст. 16 Закону України «Про культуру», ч. 1 ст. 16 Закону України «Про музеї та музейну справу»	Міністерство культури та стратегічних комунікацій України	Пам'ятки археології, архітектури й містобудування, історичних, документальних й інших об'єктів, що становлять виняткову цінність з огляду історії, культури, етнології чи науки України
Національний репозитарій академічних текстів	Положення про Національний репозитарій академічних текстів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 541	Міністерство освіти і науки України	Академічні тексти у цифровому вигляді (у формі дисертації, кваліфікаційної випускної роботи, наукового видання, наукової статті, звіту у сфері наукової і науково-технічної діяльності, депонованої наукової роботи, підручника, навчального посібника, інших науково- та навчально-методичних праць)

Джерело: узагальнено авторами на основі [1, с. 215-216; 2, с. 381; 3; 4, с. 17; 8, с. 92-93; 19; 20; 21; 22]

Зокрема, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України забезпечує роботу таких інформаційно-телекомунікаційних систем:

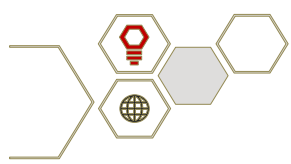
Державного реєстру нерухомих пам'яток України, Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України, Реєстру Музейного фонду України, Державного реєстру національного культурного надбання. Цілями створення та роботи цих інформаційних систем є як оцифрування інформації про культурну спадщину, так і надання доступу до інформації про цифрову культурну спадщину. Так, інформаційну систему «Державний реєстр нерухомих пам'яток України» створено з метою оцифрування усієї інформації, що стосується культурної спадщини, спрощення процесу надання інформації про об'єкти нерухомого майна з охоронним статусом, переведення роботи закладів культури, що володіють відповідними об'єктами, у цифровий формат, уніфікованого опису геопросторових даних щодо об'єктів культурної спадщини з метою недопущення хаотичної забудови в історичних ареалах міст, особливо при відбудові країни після закінчення військових дій. Метою створення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України є цифровізація інформації про об'єкти нематеріальної культурної спадщини з метою її виявлення, пошуку, відбору, систематизації та збереження. Реєстр Музейного фонду України створено з метою збирання, зберігання, накопичення, захисту, обліку, відображення, оброблення, переміщення, надання цифрових даних про музейні предмети, музейні колекції, що є державною власністю та належать до державної частини Музейного фонду України. Державний реєстр національного культурного надбання створено задля цифровізації унікальних культурних цінностей, що мають виняткове історичне, художнє, наукове та інше культурне значення для формування вітчизняного культурного простору і визначають внесок Українського народу у всесвітню культурну спадщину [19; 20; 21]. Планується створення Цифрової платформи управління національною спадщиною, що має об'єднати наявні інформаційно-телекомунікаційні системи управління цифровою спадщиною, діяльність яких забезпечується Мінкультури України та окремими установами культури, сприяти оцифруванню архітектурної та

археологічної спадщини, зокрема надавати доступ до цифрових даних Платформи окремих громадян, органів державної влади, місцевого самоврядування [23].

Окремі інформаційні системи з управління цифровою спадщиною створені іншими центральними органами виконавчої влади: приймання-передавання електронних документів Національного архівного фонду на постійне зберігання; використання електронних документів Національного архівного фонду та державних інформаційних електронних ресурсів забезпечується інформаційною системою Програмно-технічний комплекс «Електронні архівні системи» (ЕЛАРСИС), що створена Міністерством юстиції України та Державною архівною службою України. Національний репозитарій академічних текстів створено Міністерством освіти і науки України з метою сприяння розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом поліпшення доступу до академічних текстів та сприяння академічній доброчесності, надання охорони з боку держави [22].

Зазначено, що правове забезпечення роботи інформаційних систем з управління цифровою спадщиною здійснюється лише щодо таких видів цифрової спадщини: нерухомі пам'ятки України, нематеріальна культурна спадщина України, музейні фонди та музейні колекції, національне культурне надбання, наукові академічні тексти у цифровому вигляді. Управління іншими складниками цифрової спадщини забезпечується окремими інформаційними системами, що функціонують на рівні кожного з суб'єктів, що володіють об'єктами цифрової спадщини, і є результатом ухвалення рішення власників цифрової спадщини про оптимізацію процесів управління цифровою спадщиною, що знаходиться в їхньому управлінні. Інформаційні системи, створені окремими суб'єктами, що володіють об'єктами цифрової спадщини, забезпечують створення цифрової культурної спадщини через оцифрування наявних аналогових даних (музейних предметів, 3D-сканування будівель і пам'ятників, створення їхніх цифрових моделей, оцифрування та відновлення

анімаційних, кіно- та телевізійних фільмів, оцифрування кіноархівів, створення цифрових колекцій музеїв, рідкісних книг з фондів бібліотек, створення віртуальних екскурсій).

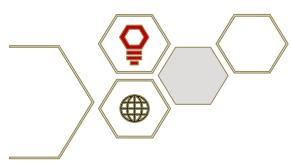
У цьому аспекті визначено низку проблем правового забезпечення процесу управління цифровою спадщиною в Україні та напрями удосконалення законодавства у цій сфері.

По-перше, потребують нормативного врегулювання поняття «цифрова спадщина», «управління цифровою спадщиною», «цифрова культурна спадщина», зокрема необхідним є визначення у законодавстві переліку об'єктів цифрової спадщини, що підлягають охороні з боку держави, територіальних громад, фізичних та юридичних осіб.

По-друге, доцільним є впровадження єдиних вимог до програмно-технічних комплексів та інформаційно-телекомунікаційних систем, що застосовуються для оцифрування культурної спадщини, оскільки наразі у кожній зі сфер використовуються власні програмні рішення.

По-третє, варто законодавчо урегулювати коло користувачів інформаційних систем, що застосовуються для управління цифровою спадщиною, їхніх повноважень щодо управління цифровою спадщиною, створеною в результаті оцифрування.

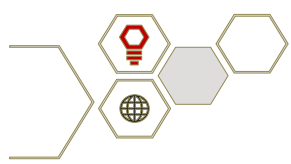
По-четверте, в контексті забезпечення відкритого доступу до об'єктів цифрової спадщини, необхідне правове врегулювати питання доступу до цифрової спадщини, що міститься в електронних системах України фізичних та юридичних осіб, органів публічної адміністрації держав-членів Європейського Союзу. Крім того, з метою гарантування інтересів національної безпеки важливим є запровадження обмеження доступу до національних інформаційних систем з управління цифровою спадщиною для відповідних суб'єктів держави-агресора. Враховуючи необхідність гармонізації інформаційних систем з управління цифровою спадщиною, важливим є забезпечення доступу органів управління цифровою спадщиною

до електронних систем управління цифровою спадщиною держав-членів Європейського Союзу.

По-п'яте, на рівні Цивільного кодексу України варто врегулювати питання майнових прав на цифрову спадщину та інформаційно-телекомунікаційні системи з управління цифровою спадщиною, що створені фізичними, юридичними особами, державою чи територіальними громадами.

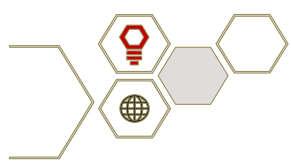
Висновки. На підставі проведеного дослідження можна виокремити три практики визначення поняття «цифрова спадщина» та «цифрова культурна спадщина»: а) визначення цифрової культурної спадщини як частини поняття «цифрова спадщина»; б) ототожнення цих понять; в) визначення поняття «цифрова спадщина» через цивільно-правовий інститут спадкування – спадкування цифрових активів. Суть поняття «управління цифровою спадщиною» залежить від засад розуміння поняття «цифрова спадщина» і визначається або як вчинення дій щодо володіння, користування, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для збереження цифрових активів під час здійснення процесу спадкування цифрових активів, або як вчинення заходів, направлених на охорону та збереження цифрової спадщини. Визначено широкий спектр інформаційно-телекомунікаційних систем, що застосовуються передусім в контексті збереження цифрової культурної спадщини, зокрема інших видів цифрової спадщини (наукової, технічної тощо). Правовою підставою для застосування інформаційно-телекомунікаційних систем щодо управління цифровою спадщиною є як положення національного законодавства, що визначає напрями їхнього створення, охорони та збереження цифрових ресурсів, що є змістом цифрової спадщини, положення актів міжнародного права, визнаних Україною як обов'язкові, так і рішення суб'єктів про оптимізацію процесів управління цифровою спадщиною, що знаходиться в їхньому управлінні. Зазначено необхідність нормативного врегулювання понять «цифрова спадщина», «управління цифровою спадщиною», «цифрова культурна спадщина»,

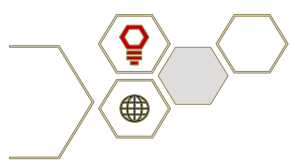
зокрема необхідність визначення у законодавстві переліку об'єктів цифрової спадщини, що підлягають охороні з боку держави, територіальних громад, фізичних та юридичних осіб. З метою удосконалення законодавства у сфері управління цифровою спадщиною запропоновано: запровадити єдині вимоги до програмно-технічних комплексів та інформаційно-телекомунікаційних систем, що використовуються для оцифрування культурної спадщини, оскільки наразі у кожній зі сфер застосовуються власні програмні рішення; законодавчо врегулювати коло користувачів інформаційних систем, що впроваджуються для управління цифровою спадщиною, їхні повноваження щодо управління цифровою спадщиною, створеною в результаті оцифрування; законодавчо врегулювати питання відкритого доступу до цифрової спадщини, що міститься в електронних системах України та ЄС з обмеженням такого доступу для суб'єктів держави-агресора; врегулювати питання майнових прав на цифрову спадщину та інформаційно-телекомунікаційні системи з управління цифровою спадщиною, що створені фізичними, юридичними особами, державою чи територіальними громадами.

Список використаних джерел

1. Горбул Т. О. Діджиталізація культурної спадщини в Україні: аналіз особливостей в контексті розвитку цифрової культури. *Культурологічний альманах*. 2023. № 4. С. 212–218. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.29>.
2. Ковтанюк Ю. Нормативно-правове регулювання цифровізації фондів закладів культури як вимога розвитку державної інтеграції електронних інформаційних ресурсів національної історико-культурної спадщини. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2023. № 31. С. 379–406. DOI: <https://doi.org/10.15407/rksu.31.379>.

3. Правове забезпечення віртуалізації інфраструктури національної економіки України: монографія / за ред. С. В. Глібка, А. В. Стріжкової. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2019. С. 148–166.
4. Сенченко Н., Сенченко О. Нормативно-правові засади оцифровування документальної спадщини України. *Молодий вчений*. 2024. № 1 (125). С. 15–23. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-15>.
5. Кулиняк М. А. Цифрова культурна спадщина як феномен цифрової культури. *Культурологічний альманах*. 2022. Вип. 3. С. 218–227. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2022.3.28>.
6. Надрага В. М. Цифровізація культурної спадщини: проблеми та вирішення в контексті публічного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 5. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.5.19>.
7. Neikova M. Digitalization and protection of cultural heritage by establishing a sustainable legal framework. *Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage*. 2024. Vol. 14. P. 197–204. DOI: <https://doi.org/10.55630/dipp.2024.14.18>.
8. Орищук В. Роль державної політики в забезпеченні доступу до культурної спадщини в епоху цифрової трансформації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Державне управління*. 2023. Т. 18, № 2. С. 90–94. DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/18-14/14>.
9. Добровольська В. В. Еволюція наукових поглядів щодо поняття культури. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 2. С. 76–87. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004335> (дата звернення: 15.07.2025)
10. Дворнікова П. А., Бровченко Т. І. Сучасний стан правового регулювання успадкування акаунтів у соціальних мережах. *Юридичний*

науковий електронний журнал. 2022. № 10. С. 151–153. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/34>.

11. Вовк М. З. Особливості правового регулювання спадкування цифрових активів та інтелектуальної власності в умовах розвитку блокчейн-технологій. *Академічні візії*. 2024. Вип. 35. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13903131>.

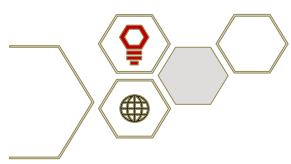
12. Загоруй Л. М., Загоруй І. С. Цифрова спадщина: проблеми формування і перспективи. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2024. № 1 (47). С. 71–82. DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-47-1-71-82>.

13. Ларченко М. О., Ткач О. О. Юридичне оформлення процесу спадкування цифрових активів. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 13. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-13-01-08>.

14. Шаповал К. О., Наконечна Д. О. Спадкування цифрових активів: особливості регулювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 4. С. 160–165. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-4/36>.

15. Ясечко С. В. Цифровий спадок в епоху діджиталізації. *Проблеми цивільного права та процесу: тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 97-й річниці від дня народження Олександра Анатолійовича Пушкіна (м. Харків, 20 трав. 2022 р.)*. Харків: ХНУВС, 2022. С. 218–221. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d23add47-cfb1-484f-ae8f-30d0311c7b43/content> (дата звернення: 15.07.2025).

16. Приходько Л. Ф. Збереження цифрової культурної спадщини – імператив XXI століття (за документами ЮНЕСКО і Європейського Союзу. *Архіви України*. 2019. № 2. С. 67–92. URL: https://old.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_2_2019/6.pdf (дата звернення: 15.07.2025).

17. Сенченко М. Хартія ЮНЕСКО про збереження цифрової спадщини. *Вісник Книжкової палати*. 2022. № 12. С. 3–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2022_12_4 (дата звернення: 15.07.2025).
18. Charter on the Preservation of Digital Heritage. 15 October 2003. *UNESCO*. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000179529> (дата звернення: 15.07.2025).
19. Державний реєстр нерухомих пам'яток України. *Є-пам'ятка*. URL: <https://e-pamiatka.gov.ua> (дата звернення: 15.07.2025).
20. Проєкти цифрової трансформації. Державний реєстр нерухомих пам'яток України. *Міністерство культури та стратегічних комунікацій України*. URL: <https://mcsc.gov.ua/czyfrovuj-rozvytok/derzhavnyj-reyestr-neruhomyh-pamyatok-ukrayiny> (дата звернення: 15.07.2025).
21. Культурна спадщина. Музейна справа. *Міністерство культури та стратегічних комунікацій України*. URL: <https://mcsc.gov.ua/kulturna-spadshchyna/muzeyna-sprava/> (дата звернення: 15.07.2025).
22. Про Національний репозитарій. *Національний репозитарій академічних текстів*. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/pro-nrat> (дата звернення: 15.07.2025).
23. МКІП працює над створенням Національної платформи культурної спадщини України. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mkip-pracyuye-nad-stvorennnyam-nacionalnoyi-platformi-kulturnoyi-spadshchini-ukrayini> (дата звернення: 15.07.2025).